

Tartu Ülikool
Loodus- ja täppisteaduste valdkond
Ökoloogia ja maateaduste instituut
Geograafia osakond

**Geograafia osakonna bakalaureuse- ja magistritööde
koostamise ning kaitsmise juhend**

Heaks kiitnud: geograafia osakonna juhataja prof Ülo Mander

Tartu 2018

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Lõputöö olemus	3
3. Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur	4
4. Referatiivse bakalaureusetöö soovituslik struktuur	9
5. Vormistamine	10
6. Illustratsioonid	11
7. Kirjandus ja viitamine	11
8. Bakalaureuse- ja magistritööde kaitsmine	14
Lisad.....	16
Lisa 1. Bakalaureusetöö tiitellehe näidis	16
Lisa 2. Infolehe näidis.....	18
Lisa 3. Sisukorra näidis.....	19
Lisa 4. Kirjandusloendi koostamise põhimõtted.....	20
Lisa 5. Kirjanduse loetelu näidis (Elsevier ajakiri Geoforum)	22

1. Sissejuhatus

Geograafia osakonna bakalaureuse- ja magistratööde kirjutamisel tuleb lähtuda Tartu Ülikooli loodus- ja täppisteaduste valdkonna lõputöödele esitatavatest nõuetest ja kaitsmise korrast (<https://reaalteadused.ut.ee/et/oppetoo/loputoodele-esitatavad-nouded-kaitsmise-kord>). Käesolev juhend toob välja täiendavad juhised ja täpsustused lõputööde koostamisel, vormistamisel ja kaitsmisel geograafia osakonnas.

2. Lõputöö olemus

Bakalaureusetöö on üliõpilase iseseisev uurimistöö, mille koostamine aitab mõista valitud uurimisvaldkonda ning annab kogemusi teadustöö metoodika valimisel, analüüsil, vormistamisel ja esitamisel. Bakalaureusetöö eesmärk on ka harjutada erialase võõrkeelse teaduskirjanduse ja erialaste andmekogude kasutamist.

Bakalaureusetöö võib olla **referatiivne** või **uurimuslik**, mõlemad on hindamisel võrdväärsed. Mõlema suuna valijad peavad suutma probleemi lahti mõtestada teaduskirjanduses esitatud teoreetiliste käsitluste põhjal. Referatiivne töö annab teoreetilise ülevaate probleemi olemusest koos autori üldistustega. Uurimistöö annab teemast teoreetilise ülevaate ja analüüsib probleemi olemust oma kogutud või mujalt saadud andmete põhjal.

Referatiivne bakalaureusetöö algab sissejuhatuses, kus lühidalt sõnastatakse probleemi olemus ja käsitletavad küsimused. Järgnevalt liigendatakse töö sisulisteks peatükkideks vastavalt käsitletavale teemale; diskussioon esitatakse arutelupeatükis. Töö lõpeb järelduste ning kokkuvõttega. Eestikeelsele bakalaureusetööle lisatakse võõrkeelne (soovitavalt ingliskeelne) kokkuvõte, mis sisaldab ka töö pealkirja. Referatiivsele tööle esitatavad nõuded ei erine uurimuslikule tööle esitatavatest nõuetest muu kui struktuuri poolest.

Uurimuslik bakalaureusetöö võib olla teoreetiline või eksperimentaalne. **Teoreetilise uurimistöö** puhul analüüsitakse teooria seisukohalt olulisi küsimusi ning pakutakse välja uudseid üldistusi või kontseptsioone. Võimalik on ka teoreetilise mudeli konstrueerimine ja analüüs. Sellistel juhtudel on töö liigendatus otseselt sõltuv käsitletavatest sisulistest küsimustest. Empiirilistele andmetele tuginev **eksperimentaalne uurimistöö** järgib teadusteksti traditsioonilist struktuuri.

Sissejuhatuses antakse lühiülevaade probleemi või uurimisküsimuse taustast ja olemusest. Järgneb teooria peatükk, mis sisaldab kirjanduse ülevaadet. Sissejuhatuse ja teooria peatüki võib lõimida üheks sissejuhatuse peatükiks. Järgneb kasutatavate andmete ja meetodika peatükk ning seejärel andmete analüüsil saadud tulemuste peatükk. Arutelu seotakse tulemused varasema teadmisega ehk teoorias kirjutatuga. Tulemuste ja arutelu peatükid võib liita, eristades selgelt oma analüüsi- või eksperimentitulemused varasemast teadmisest.

Magistritöö on empiirilisel andmestikul põhinev iseseisev uurimus. Magistritöö peegeldab autori sügavaid teadmisi valitud uurimisvaldkonnas ning oskusi siduda selle peamised teoreetilised arutelud konkreetse ja aktuaalse probleemiga. Magistritöö ei või olla referatiivne.

3. Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur

Tiitelleht

Lõputöö tiitelleht vormistatakse vastavalt lisas 1 toodud näidisele.

Infoleht

Infolehel on töö lühikokkuvõtte eesti ja inglise keeles, mis mahub ühele A4 leheküljele. Infoleht sisaldab töö tausta, töö eesmärgi ja uurimisküsimuse või -probleemi selgitust, tehtavate uuringute/analüüsi/katsete lühikirjeldust, kasutatavaid meetodeid, tulemusi ning järeldusi. Kokkuvõtte algab töö pealkirjaga ning lõpeb märksõnade loendiga (kuni 5 märksõna) ning töö teadusala CERCS koodi (CERCS koodi leiab Eesti Teadusinfosüsteemist ETIS) ja nimetusega vastavas keeles. Infoleht ehk annotatsioon on bibliograafilise funktsiooniga ja ei asenda põhitekstile järgnevat töö sisulist kokkuvõtet nii eesti kui ka inglise keeles (Summary). Vaata näidet lisas 2.

Sisukord

Lõputöö sisukord vormistatakse vastavalt lisas 3 toodud näidisele. Töös kasutatavate rohkete lühendite puhul on vajalik esitada lühendite seletuste nimekiri eraldi lehel, mis asub sisukorra järel. Samas kohas võib esitada ka teisi süsteemseid loetelusid, nt tabelite või jooniste nimekirja, juhul kui see hõlbustab töö loetavust.

1. Sissejuhatus

Siin antakse lühiülevaade, millest töös juttu tuleb, tõstetakse esile teema aktuaalsus ja uudsus, sõnastatakse töö eesmärk ja vajadusel ka uurimisküsimused ning hüpoteesid. Eesmärk või uurimisküsimused võivad kasvada välja ka teooriast ning sel juhul paiknevad need teooria peatüki lõpus (kuid neid ei esitata mõlemas kohas korraga). Sissejuhatus koosneb valdavalt autori tekstist ning sisaldab viiteid varasematele allikatele vaid mõõdukalt.

2. Teooria

Teooria peatükis selgitatakse töö eesmärki ja seost käsitletava teadusvaldkonnaga. Teooria lõpus sõnastab autor uurimisprobleemi ja -küsimused, kui seda ei tehtud sissejuhatuses. Kui töö olemus seda nõuab, esitatakse kontrollitavad hüpoteesid. Teoreetiline ülevaade võib koosneda sisulistest alapeatükkidest. Nii alapeatükkide kui kogu peatüki pealkiri võib olla sõnastatud sisu kajastavana.

Teooria tugineb olulistele teemat käsitletavatele uuringutele nii Eestist kui mujalt maailmast, sealhulgas viimase paari aasta jooksul avaldatud töödele. Hea ülevaade teemakohastest publikatsioonidest tõstab töö kvaliteeti ja hinnet. Ebapiisav on viidata ainult vananenud kirjandusallikatele, jätta vaatluse alt välja olulised rahvusvahelised publikatsioonid raskuste tõttu inglise keelega või vabandada rahvusvahelistele allikatele mitteviitamist lokaalse uurimisprobleemiga. Samuti on hea toon viidata geograafia osakonnas tehtud uuringutele ja kaitstud lõputöödele.

Teoorias kasutab autor omasõnalist teksti, kuhu on ilusas eesti keeles lõimitud kirjanduspõhised ideed ja seisukohad, millele viidatakse ja mida vajadusel tsiteeritakse. Lausestus on korrektne. Autor väldib kõnekeelt. Teooria peatüki võib lõimida sissejuhatuses üheks peatükiks.

3. Materjal ja meetodika

Selles peatükis esitatakse järgnev info.

- Väliuuringute puhul andmed uurimisalade paiknemise kohta koos alade iseloomustusega.
- Sotsiaaluuringute puhul uuritava ala ja üldkogumi kirjeldus, kui see ei ole kaetud sissejuhatuses või teooria peatükis.

- Valimi moodustamisel valimi koostamise põhimõtted ja valimi asjakohane kirjeldus.
- Eksperimentaalse töö puhul eksperimendi planeerimise põhimõtted ja eksperimendi teostamise kirjeldus.
- Andmete päritolu, struktuur, kasutatavus jm vajalikud iseloomustused.
- Andmete kogumise põhimõtted ja meetodid, sh konkreetsete mõõtmiste ja mõõtevahendite, küsitluste, intervjuude, kaardikihtide vms andmete saamise meetodi kirjeldus.
- Originaal- ja sekundaarandmete eristamine ja allikate nimetamine. Kui andmed on kogutud kollektiivse töö käigus, on vajalik nimetada kõik töös osalejad ja välja tuua konkreetse töö autori panus.
- Vajadusel analüüsis kasutatavate andmete esitamine kas metoodikapeatükis või töö lisas süstematiseeritud kujul (mahukad algandmed on soovitatav paigutada lissasse). Intervjuuandmete esitamisel lähtutakse konfidentsiaalsusnõudest.
- Andmetöötuse ja -analüüsi põhimõtete ja käigu kirjeldus ning valikute põhjendus. Autor toob välja, mida täpselt tegi, milliseid andmetöötuse ja andmeanalüüsivahendeid (sh statistika- või andmetöötluspaketti) kasutas. Kui tegu on autori poolt koostatud programmiga, tuleb ka see esitada kas metoodikapeatükis või töö lisas täielikult või viitena. Standardsele vormistustarkvarale (tekstitöötus, tavajooniste vormistamine) ei ole tarvilik viidata. Kollektiivse töö puhul vastutuse jaotus (nt kuidas ja kelle poolt teostati laborianalüüsid).
- Enamasti kasutatakse muude autorite poolt välja töötatud meetodeid ning seetõttu on metoodika peatükis vajalikud konkreetsed viited. Kui tegu on autori enda poolt välja töötatud metoodikaga, tuleb seda ka selgelt öelda. Vajadusel võib originaalsete meetodite kirjeldamisele pühendada spetsiaalsed alapeatükid.
- Metoodika peatükk võib lõppeda kasutatud andmete statistilise kirjelduse või üldistusega, kuid selle võib esitada ka tulemuste peatükis.

4. Tulemused

Siin esitatakse andmeanalüüsi käigus saadud uued tulemused ja teadmised. Peatükk on kirjutatud loetavalt ja ladusalt, tekst on selgelt struktureeritud pidepunktide (uurimisküsimuste või teoreetilises ülevaates esitatud teemade) kaupa. Kui tulemuste ja arutelu peatükid ei ole ühildatud, siis kirjutatakse tulemuste peatükk konstateerivas laadis ilma teadusliku väitluse elementideta ning viideteta kirjandusallikatele. Tulemuste peatüki alguses võidakse esitada kasutatud andmete üldistus ja kokkuvõte, kui seda ei ole otsustatud välja tuua metoodika peatüki lõpus.

Lubatud on tulemuste ja arutelu peatükkide ühendamine üheks peatükiks, mis mõningatel juhtudel lihtsustab autori tulemuste võrdlemist ja sidumist teoorias esitatud varasemate tööde tulemuste ja seisukohtadega.

5. Arutelu

Arutelupeatüki algul sõnastatakse vastavalt eesmärgile töö peamised tulemused. Seda tehakse üldistavalt, vältides otseseid korduseid tulemuste peatükiga. Siis võrreldakse töö tulemusi teoorias käsitletud uuringute tulemuste ja seisukohtadega. Arutletakse, kui võrd tulemused annavad vastuse uurimisküsimustele ja toetavad või lükkavad ümber hüpoteesid, kui need sõnastati. Tulemuste alusel tuuakse välja uusi seisukohti. Arutletakse valitud metoodika sobivuse, kitsaskohtade ja võimalike täienduste üle. Arutelu jõuab konkreetsete järelduste ja soovituseni. Võidakse sõnastada ka edasiste uuringute vajadus. Sõltuvalt töö iseloomust on mõnikord otstarbekas esitada järelduste (ja soovitude) osa eraldi peatükina arutelu järel ja kokkuvõtte eel.

6. Kokkuvõte

Kokkuvõttes esitatakse lühidalt töö eesmärk, peamised tulemused ja näidatakse, kas ja kuidas on töö eesmärgid saavutatud. Siin ei esitata uut teavet, võrreldes tulemuste, arutelu või järelduste peatükiga.

Summary

Eestikeelsele lõputööle tuleb lisada võõrkeelne (soovitavalt ingliskeelne) kokkuvõte. Kokkuvõtte alguses peab esmalt olema töö tõlgitud pealkiri, seejärel autori nimi ja alles siis *Summary*. Võõrkeelne kokkuvõte ei ole eestikeelse tõlge, vaid annab 1–1,5 lk pikkuse ülevaate kõikidest lõputöö sisulistest osadest, s.h lõputöö eesmärk, andmete ja metoodika ülevaade.

Tänuavaldused

Tänu juhendaja(te)le, kaasaaitajatele, andmeedastajatele, finantseerijatele jt võib avaldada töö lõpus enne kirjandusloendit omaette peatükina.

Teksti lõpus peab olema autori allkiri.

Kirjanduse loetelu

Kõik tekstis viidatud kirjandusallikad peavad olema kirjanduse loetelus ja vastupidi, kõigile kirjanduse loetelus olevatele allikatele tuleb tekstis viidata. Suuliseid andmeid kirjanduse loetelus ei esitata, need märgitakse ainult tekstis, nt (M. Mallikas, suulised andmed, 23.01.20XX). Kirjandusloendi vormistamisel on soovitatav järgida mõne tunnustatuma erialaajakirja eeskuju. Kirjanduse loetelu koostamise näidis on toodud lisas 5.

Lisad

Lisad võib olla vajadusel üks või mitu. Siia kuuluvad nt intervjuu kava, küsitlusankeet, katsealad iseloomustavad fotod, suuremahulised tabelid, ruumivõtvad joonised. Siia kuulub materjal, mis täiendab ja millele viidatakse, kuid mille üle otseselt ei arutleta. Lisad peavad kajastuma sisukorras ja neile tuleb tekstis viidata.

Mahukad lisad (suured andmetabelid, kaardikihid jms) on soovitatav lisada ka digitaalsetesse avatud andmekogudesse (nt. Zenodo, PANGAEA). Töö käigus arendatud koodide haldamiseks on soovitatav kasutada koodihaldussüsteeme (nt Git) ning oma tegevus nähtavaks teha läbi avaliku koodihoidla (nt Github).

Lihtlitsents

Kõik lõpetajad peavad [ülikooli kodulehelt](#) alla laadima ja täitma *lihtlitsentsi lõputöö elektroonseks avaldamiseks (tavaline)* (vorm nr 40) ja selle lisama oma lõputöö viimaseks leheküljeks. Kuna paberköites ja elektrooniline töö peavad olema identsed, siis tuleb kontrollida, et mõlemal juhul see lehekülg töös olemas on. Paberil töös peab litsents olema köidetud, mitte lahtise lehena töö vahel. Üliõpilane oma isikliku soovi alusel lihtlitsentsist keelduda ei saa. Publitseerimise piiranguid saab seada ainult ärisaladuse või riigisaladuse alusel (neil juhtudel tuleb täita ka vastav litsentsi vorm).

4. Referatiivse bakalaureusetöö soovituslik struktuur

Tiitelleht

Lõputöö tiitelleht vormistatakse vastavalt lisa 1 toodud näidisele.

Infoleht

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk „Infoleht“.

Sisukord

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk „Sisukord“.

1. Sissejuhatus

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk 1 „Sissejuhatus“.

2. Teooria

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk 2 „Teooria“.

3. Materjal ja meetodika

Kui referatiivse töö koostamisel kasutatakse lisaks kirjandusele muid allikaid või rakendatakse mõnda analüüsimeetodit, tuleb neid tutvustada. Eesmärk on, et kõik saaksid aru, kuidas on teie töö koostatud.

4. Referaadi sisu (pealkiri ja alapealkirjad vastavalt teemale)

Siin esitada vastavalt referaadi teemale ja eesmärkidele referaadi põhiline sisu. Soovitav on tekst liigendada alapeatükkideks ja võimalusel illustreerida joonistega.

5. Arutelu

Referatiivse töö autor võib referaadi sisu esitamise järel esitada enda arvamuse teemast ja probleemidest. Arutleda võimalike uurimissuundade üle ja võrrelda teiste uurijate töid ja tulemusi. Võidakse sõnastada edasiste uuringute vajadus.

6. Kokkuvõte

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk 6 „Kokkuvõte“.

Summary

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk „Summary“.

Tänuavaldused

Vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ alapeatükk „Tänuavaldused“.

Teksti lõpus peab olema autori allkiri.

Kirjanduse loetelu, lisad ja lihtlitsents lõputöö elektroonseks avaldamiseks vaata peatükis 3 „Uurimusliku bakalaureuse- ja magistritöö struktuur“ vastavatest alapeatükkidest.

5. Vormistamine

Lõputöö vormistamisel kasutatakse leheformaati A4, tekst on 1 kuni 1,5 reavahega ja mõlema serva järgi joondatud (ingl k *justified*) poole tühja reaga (6 pt) lõigu järel. Kirjastiil on soovitatavalt Times New Roman (Times, Courier, Bookman või visuaalselt neile sarnane seriif-kirjastiil) suurusega 12. Leheküljed nummerdatakse, arvestades tiitellehte esimese leheküljena, aga tiitellehele numbrit välja ei trükita. Soovitatav on bakalaureuse- või magistritöö alaosi nummerdada, kuid see pole kohustuslik. Nummerdamisel on soovitav valida mõni tekstiprogrammides pakutavatest süsteemidest või lähtuda esitatud näitest (lisa 3).

Printida võib töö ühe- või kahepoolselt. Kahepoolse printimise korral tuleb arvestada köitmisvaruga, mis on paaris ja paaritul leheküljel erinev. Nii bakalaureuse- kui magistritööd esitatakse ühes kõvakõitelises eksemplaris ja elektrooniliselt osakonna õppekorralduse spetsialistile Heli Raagmaale (heli.raagmaa@ut.ee, Vanemuise 46-326). Bakalaureusetöö kõvakaaneline kalingurkõites eksemplar jääb hoiule geograafia osakonda ja on kaitsmiseelsetel nädalal kättesaadav komisjonile ja kõigile soovijaile. Elektrooniline eksemplar edastatakse retsensendile ja komisjonile.

Bakalaureuse- ja magistritöodes võib kasutada nii isikulist (mina tegin) kui umbisikulist (tehti) kõneviisi. Oluline on, et kogu töö on läbivalt ühtses stiilis kirjutatud. Isikuline kõneviis annab tudengile parema võimaluse välja tuua enda panus.

6. Illustratsioonid

Töö teksti illustreerivad joonised ja tabelid. Iga joonis ja tabel peab olema tekstis viidatud ja lühidalt kommenteeritud. Joonistel on allkirjad ja tabelitel pealkirjad, mis peavad võimaldama neist aru saada ka ilma põhiteksti lugemata. Töö lõppu lisadesse on soovitatav koondada töö tulemustega otseselt mitte seotud materjalid, näiteks ulatuslikumad proovialade kirjeldused, skeemid, kaardid, algandmete tabelid või ka analüüsi tulemused. Ka nende tähistus ning tekstis viitamine peavad olema täpses vastavuses. Näiteks: „vt lisa 7“, „lisa 8“.

Tabelid ja joonised (ka fotod, kaardid ja skeemid on joonised!) numereeritakse kogu teksti osas järjestikuliselt, nende tekstis mainimise järjekorra alusel, kuid eraldi, s.t tabelitel ja joonistel on omaette numeratsioon. Lisadena esitavad joonised ja tabelid nummerdatakse lisadena, mitte enam jooniste ega tabelitena. Erandjuhul, kui üks lisa koosneb mitmest sarnast eesmärki kandvast joonisest (nt uuringuala fotod), võib need allkirjastada vorminguna Lisa 8 joonis 2.

Kui töös soovitakse esitada teiste autorite jooniseid või tabeleid, tuleb ka joonise allkirjas või tabeli pealkirjas algallikale viidata. Kaardimaterjali kasutamisel peab kaart olema korrektselt vormistatud (varustatud legendi, mõõtkava, põhjasuunaga) ning kasutatav aluskaart peab olema joonise allkirjas viidatud.

7. Kirjandus ja viitamine

Tekstisisesel viitamisel ja kirjandusloendi vormistamisel on soovitatav järgida mõne tunnustatuma erialaajakirja eeskirju (näiteks *Landscape and Urban Planning*, *Landscape Ecology*, *Climate Research*, *Progress in Human Geography*, *Environment and Planning A,B,C,D* jt). Kirjandusloendi vormistamisel on soovitatav toetuda lisades 4 ja 5 toodud näidisele, kuid lubatud on ka teised süsteemid. Siinjuures on oluline algusest lõpuni järgida sama stiili. Töö autor peab olema võimeline ütlema, millist konkreetset eeskujut ta kirjandusloendi vormistamisel järgis. Mahukate lõputööde puhul

võib tekstisisel viitamisel ja kirjandusloendi koostamisel kasutada viitehaldusprogramme nagu Endnote, Zotero, Mendeley.

Kasutatud kirjanduse loend järjestatakse esimese autori perekonnanime alusel tähestikulises järjekorras, sama autori tööde puhul ajalises järjekorras, sama esiautori ja teiste autorite korral teise autori perekonnanime järgi. Sama autori või sama autorite rühma samal aastal ilmunud tööde puhul järjestatakse pealkirja esimese sõna algustähe alusel, lisades aastanumbri taha tähed a, b jne. Kõik vastava artikli või muu väljaande autorid peavad kirjandusloendis olema loetletud. Mittepersonaalsete autorite poolt avaldatud teoste korral pannakse autori asemele kas väljaandja või organisatsiooni nimetus (nt Statistikaamet) või alustatakse nimetust väljaande pealkirjaga (nt Encyclopaedia Britannica).

Mitte-ladina tähestikulised (nt venekeelsed) allikad järjestatakse eraldi rühmas vastavalt selle keele tähestikule või translitereeritult ühtses nimekirjas (nt. märkusega 'vene keeles' vastavalt originaalkeelele). Juhul kui töö tugineb rohkele arvule käsikirjadele või veebilehtedele, võib need esitada kirjanduse loetelus omaette rubriigina, kuid üldjuhul on kirjandusloend ühtne. Seejuures interneti kaudu kättesaadavad teadusartiklid, aruanded, monograafiad vms materjal, mille sisu on lõplik ega muutu, vormistatakse alati kirjanduse põhiloendisse, mitte eraldi.

Teadusartiklite korral on soovituslik lisada kirjele doi viide. Aruannete jms materjali korral, mis ei ole avaldatud teaduskirjanduse andmebaasides, tuleb lisaks bibliomeetrilistele näitajatele esitada ka internetiaadress. Veebilehtede kasutamisel peab viidete juures olema märgitud lehe omanik / institutsioon, sisu viimase muutmise aasta, veebilehe sisu näitav pealkiri, internetiaadress ja (viimase) vaatamise/lugemise kuupäev.

Kirjandusviited tekstis järjestatakse ajalises järjekorras, sama aasta tööde puhul esimese autori perekonnanime alusel tähestikulises järjekorras, sama autori tööde puhul lisades aastanumbri taha tähed a, b jne. Kirjandusallikatele viidatakse tekstis järgmiselt: „Ehkki enamik Eesti kliima uurijaid on üksmeelil kliimamuutuste trendi osas (Vihm 2010, Rahe 2011a, 2011b), rõhutab Torm (2014) ka teisesuunaliste muutuste olulisust.“ Kahe autori puhul kirjutatakse mõlema autori nimed välja (Vihm, Lumi 2002), kolme ja enama autori puhul viidatakse eestikeelsetes allikate puhul (Lumi jt. 2009), võõrkeelsete allikate puhul (Snow *et al.* 2012). Leheküljenumbrit näidatakse vaid

konkreetsete fraaside tsiteerimise puhul: „Kokkuvõtvalt järeldavad Parts ja Sepp (2016: 94): „Maastiku ja arhitektuuri hindamisel kaldutakse vastandama loodust ja kultuuri ning kaitset ja majandust.““

Kirjandusallikate kasutamisel on oluline kasutada loogilist, valdaval määral autori poolt kujundatud omasõnalist teksti, mis moodustab koos lõimitud seisukohtadega varasematest töödest tervikliku mõttekäigu. Kirjandusülevaate tekst ei tohi koosneda vaid järjestikku asetatud tõlkelausetest ega tsitaatidest. Kui peetakse vajalikuks tugineda terve lõigu puhul vaid ühele allikale, seda refereerides, siis peab viide olema esitatud nii lõigu esimeses lauses kui ka lõigu lõpus, nii et on selgelt aru saada, mis allika(te)le töö autor tugineb. Näiteks saab alustada lõiku väljendiga „H. Tamm (2016) on *seda küsimust* käsitlenud järgnevalt: ...“ või „Johnson (2014) pakub välja järgmise liigituse: ...“. Järjestikuliste viidete puhul võib töös läbivald kasutada ka viitamise vormi (sealsamas) või (*ibid.*).

Kui töös on kasutatud viiteid kirjandusallikatele, mida uurimis- või bakalaureusetöö autor pole ise lugenud (nt Vihm 2010) ja viitab mõne teise töö kaudu (nt Lumi 2018), on viitamise stiil järgmine: (Vihm 2010, *cit.* Lumi 2018). Kirjanduse loetelus esitatakse mõlemad allikad. Võimalusel tuleb kaudset viitamist vältida ja tutvuda originaalallikatega. Teksti ja kirjanduse loendi põhjal peab olema võimalik üheselt otsustada, milliseid allikaid on autor kasutanud ja kuidas neid leida.

Taime-, looma- ja seenenimed kirjutatakse töös esimesel korral nii ladina (*kursiivis*) kui eesti keeles. Hiljem võivad nimed olla ainult ühes keeles. Kui on tegu suuremate tabelitega ning konkreetseid liike tekstis ei käsitleta, võivad liiginimed olla ainult ladina keeles. On soovitatav viidata, millist konkreetset nomenklatuurset allikat kasutatakse. Ladinakeelseid liiginimesid ei käänata.

Viitamise põhimõtete ja tehnilise vormistamise kohta võib lugeda lähemalt ka teistest Tartu Ülikooli juhenditest, nt ühiskonnateaduste instituudi juhiseist www.yti.ut.ee/et/viitamine. Sellest, mis on plagiaat ehk loomevargus ja kuidas seda vältida, saab lugeda Tiit Hennoste (2014) artiklist „[Loomevargus](#)“. Juhendajal ja kaitsmiskomisjonil on õigus kontrollida kõiki lõputöid plagiaadituvastustarkvara abil.

8. Bakalaureuse- ja magistritööde kaitsmine

Bakalaureuse- ja magistritööd esitatakse kaitsmisele juhendaja(te) ja osakonna juhataja loal (vastavad allkirjad esitatakse paberköite tiitellehel). Tudeng toob juhendaja allkirjaga töö õppekorraldusspetsialistile. Osakonna juhataja tutvub tööga ja otsustab selle kaitsmisele lubamise üle. Osakonna juhataja määrab õppetooli juhataja soovitusel töö retsensendi. Bakalaureusetööd retsenseerib enamasti osakonna doktorant. Magistritöö võimalike retsensentide ring on laiem, hõlmates vajadusel ka õppejõude ja spetsialiste väljastpoolt instituuti ja ülikooli. Retsensendi osalemine uurimistöö kaitsmisel on soovitatav ja vajalik – vaid erandkorras võib piirduda kirjaliku arvamusega. Retsensent esitab oma kirjaliku arvamuse õppekorraldusspetsialistile ja kaitsjale hiljemalt päev enne avalikku kaitsmist.

Geograafia bakalaureuse- ja magistritöö kaitsmine toimub avaliku väitlusena komisjoni ees, mille koosseisu kinnitab instituudi direktor. Ka kaitsmise ajakava määrab instituudi direktor oma korraldusega. Keskkonnatehnoloogia eriala lõputööde kaitsmisel on valdkonnaülene komisjon.

Bakalaureusetöö kaitsjal on oma töö tutvustamiseks 10, magistritöö kaitsjal 15 minutit. Soovitav on mitte kirjeldada detaile, vaid iseloomustada probleemi ja töö tulemusi üldiselt, esitada töö eesmärgid, mida nende eesmärkide saavutamiseks tehti ja millised on tulemused. Soovitav on tulemuste esitamiseks kasutada slaidiettekannet. Vältida tuleks siin väiksema kui 24-punktise kirjasuuruse kasutamist tekstis ja 18 tabelites, soovitav on kasutada seriifideta kirjastiili (nt Arial, Helvetica). Slaidide arvu hindamisel tuleb arvestada, et iga slaid võtab kommenteerimiseks umbes minuti, algajal enamasti rohkem.

Pärast põhitulemuste esitamist toimub väitlus kaitsja ja retsensendi vahel. Järgnevad küsimused komisjoni liikmetelt ja kohalviibijatelt. Pärast seda saab kaitsja soovi korral võimaluse lõppsõnaks. Lisaks töö sisule ja vormile on hinde kujunemise oluline komponent kaitsmise edukus. Komisjon teatab ühe õppekava sama astme tööde hinded korraga, pärast kõigi tööde kaitsmist.

Tööde hindamisel arvestatakse: (a) sisulist väärtust: ülesande raskust ja mahtu, püstitatud ülesande täitmist; (b) vormi, sh esituse loogilisust ja loetavust, keelelist korrektsust; (c) kaitsmist.

Kõigis muudes vormistuslike ning kaitsmisega seotud küsimuste lahendamisel tuleb lähtuda Tartu Ülikooli loodus- ja täppisteaduste valdkonna lõputöödele esitatavatest nõuetest ja kaitsmise korrast. Alati võib nõu küsida juhendajalt, õppetooli või osakonna juhatajalt.

Koostanud geograafia osakond, september 2018.

Lisad

Lisa 1. Bakalaureusetöö tiitellehe näidis

Geograafia õppekava bakalaureuseastmes ei ole erialasid eraldatud ja lõpetamisel saadakse bakalaureusekraad geograafias. Seetõttu ei esitata ka tiitellehel eriala. Seevastu magistriõpingud lõpetatakse kindlal erialal, mis tuleb märkida ka tiitellehele „Magistritöö inimgeograafias ja regionaalplaneerimises (30 EAP)“, „Magistritöö geoinformaatikas ja kartograafias (30 EAP)“ või „Magistritöö loodusgeograafias ja maastikuökoloogias (30 EAP)“.

Tartu Ülikool
Loodus- ja täppisteaduste valdkond
Ökoloogia ja maateaduste instituut
Geograafia osakond

Bakalaureusetöö geograafias (12 EAP)

Vastulinnastumine Eestis

Vassili Andekas

Juhendaja: prof Taavet Teadusmees

Kaitsmisele lubatud:

Juhendaja: /allkiri, kuupäev/

Osakonna juhataja: /allkiri, kuupäev/

Tartu 2018

Lisa 2. Infolehe näidis

Näidisel on esitatud Kirsti Villi 2017. a TÜ geograafia osakonnas kaitstud bakalaureusetöö „Hargmaiste eestlaste meediakasutus“ infoleht.

Annotatsioon

Hargmaiste eestlaste meediakasutus

Globaliseeruvus ja avatud maailmas on rahvastiku ruumiline mobiilsus oluliselt kasvanud. Lisaks elukohavahetusele näeme ka järjest rohkem erinevaid lühiajaliste rännete vorme. Inimesi, kes jagavad end mitme riigi vahel ja on üheaegselt tegusad mitmes ühiskonnas, on nimetatud hargmaisteks (ingl *transnational*). Hargmaisust iseloomustab kaasajal info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ja meedia kasutamine – tänu kiiretele ja odavatele suhtluskanalitele kodumaa ja lähedastega saavad inimesed palju rohkem välismaal töötada ja tegutseda. Käesoleva töö eesmärgiks on teada saada, kuidas kasutavad meediat hargmaised eestlased. Töös on läbi viidud intervjuud püsivalt välismaal elavate ja töötavate eestlastega ning pendelrändajatest eestlastega, et hinnata nende meediakasutust ja leida selle seosed hargmaisusega. Uuritud on inimeste seotust Eestiga, massimeedia tarbimist ja sidemete hoidmist lähedastega. Intervjuueeritavad on standardiseeritud kontentanalüüsi meetodil jaotatud Eestiga seotuse alusel kolme rühma: Eestiga vähem seotud, Eestiga rohkem seotud ja pendelrändajad. Nende meediakasutust ja lähedastega suhtlemise harjumusi on võrreldud kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil kolme rühma lõikes.

Märksõnad: hargmaisus, meedia, IKT, ränne

CERCS kood: S230 – Sotsiaalne geograafia

Abstract

Consumption of Media by Transnational Estonians

By using ICT (Information and Communication Technology) people can remain connected to their country of origin regardless of their proximity to their homeland. The term 'transnationalism' is applied to persons who are simultaneously embedded into more than one society. For this research interviews have been conducted with Estonians who permanently live abroad and circularly migrate in order to assess their transnationality through their consumption of media. Research has been done to analyze their continued association with Estonia, their consumption of mass media and their connectivity to close friends and family. Using standardized approach to content analysis, interviewees have been divided into three groups: ones who are less connected to Estonia, ones 3 who are more connected to Estonia and circular migrants. Their consumption of media and connectivity with friends and family have been compared using qualitative content analysis.

Keywords: transnationalism, media, ICT, migration

CERCS code: S230 – Social geography

Lisa 3. Sisukorra näidis

Sisukord	
1. Sissejuhatus	2
2. Teoria / Varasemad märgalade puhastusvõime uuringud.....	3
3. Andmed ja meetodika.....	4
3.1 Uurimisala iseloomustus	4
3.2 Välitööd / Valimi kirjeldus ja andmete kogumine	4
2.2.1 Mullaproovide kogumine	4
2.2.2 Veeproovide kogumine	4
3.3 Laboratoorsed analüüsid	5
3.4 Statistiline andmetöötlus	5
3. Tulemused.....	6
3.1 Lämmastik.....	6
3.1.1 Ammooniumlämmastik.....	6
3.1.2 Nitraatlämmastik.....	6
3.2 Fosfor	7
4. Arutelu / Arutelu ja järeldused	8
4.1 Lämmastiku sidumine	8
4.2 Fosfori sidumine	8
5. Kokkuvõte.....	9
Summary.....	10
Tänuavaldused	11
Kirjandus	12
Lisad 1-8.....	13
Lisa 1. Lämmastikuproovide statistiline kirjeldus	13
Lisa 2.	14

Lisa 4. Kirjandusloendi koostamise põhimõtted

Eri kategooria allikate käsitlemine teaduskirjastuse Elsevier ajakirjade põhjal. Kõik andmeallikad, v.a käsikirjalised ja võõrtähestikus materjalid (venekeelsed allikad) ning arhiiviviited, esitatakse ühes nimekirjas.

Ajakirjad ja muud perioodilised väljaanded

Lindberg, S.E., Lovett, G.M., 1985. Field measurements of dry particle deposition rates to foliage and inert surfaces in a forest canopy. *Environ. Sci. Technol.*, 19(3): 238–244. DOI: 10.1021/es00133a003.

NB! Ajakirja nime võib lühendada, kuid ei pea, kuid kogu kirjandusloendis tuleb kasutada sama printsiipi. Ajakirjade lühendid tuleb kirjutada täies vastavuses ajakirja enda poolt kasutatava süsteemiga, mida saab teada artikli peas olevast kirjest või vastavast rahvusvahelisest nimekirjast (nt *International List of Periodical Title Word Abbreviations*).

Raamatud ja muud monograafiad

Thomas, K., 1983. *Man and the Natural World: A History of the Modern Sensibility*. Pantheon Books, New York.

Soovitav on lisada ka raamatute (monograafiate) lehekülgede arv (425 p), ehkki näiteks Elsevier seda ei nõua.

Kogumikud ja toimetatud väljaanded

Wohlwill, J.F., 1976. Environmental aesthetics: the environment as a source of affect. In: I. Altman and J.F. Wohlwill (Editors), *Human Behavior and Environment*. Vol. 1. Plenum Press, New York, pp. 37–86.

NB! Nii nagu autorite nimedki tuleb kirjandusloendis ka kõigi toimetajate nimed loetleda.

Käsikirjad

Varep, E., 1948. Keila ümbruse maastikud. Väitekiri geograafia teaduste kandidaadi kraadi omandamiseks. Tartu Riikliku Ülikooli geograafia kateeder, Tartu.

Veebiviited

Statistikaamet 2017. Statistika andmebaas: leibkonna elamistingimused, pub.stat.ee (viimati vaadatud 12.03.2018).

Õigusaktid

Veeseadus. Vastu võetud 11.05.1994, RT I 1994, 40, 655. Viimane redaktsioon RT I, 04.07.2017, 50.

Avaldamiseks vastuvõetud, kuid veel trükis olevaid kirjandusallikaid ei saa varustada aastakäigu (volüümi), numbri ega lehekülgedega. Sellisel juhul märgitakse kirje taha „Trükis“ või nt ingliskeelsete väljaannete puhul „In press“.

Publitseerimata andmete kasutamisel tuleb tekstis viidata vastavale allikale, nt Rein Reinuvaderi suulistel andmetel (14.02.2017) või "personal communications from David Scieneman (Dec 8, 2017)". Selliseid andmeallikaid kirjandusloendisse ei lisata.

Lisa 5. Kirjanduse loetelu näidis (Elsevier ajakiri Geoforum)

- Arnell, N.W., 1996. *Global Warming, River Flows and Water Resources*. Wiley, Chichester.
- Arnell, N.W., 1999. Climate change and global water resources. *Global Environ. Change* 9, 531–549.
- Barry, R.G., Chorley, R.J., 1976. *Atmosphere, Weather and Climate*, third ed. Methuen and Co. Ltd, 432pp.
- Beven, K.J., 2000. *Rainfall-Runoff Modelling*. J. Wiley and Sons, 360pp.
- Bonan, G.B., 1995. Land-atmosphere CO₂ exchange simulated by a land surface process model coupled to an atmospheric general circulation model. *J. Geophys. Res.* 100, 2817–2831.
- Bounoua, L., DeFries, R., Collatz, G.J., Sellers, P.J., Khan, H., 2002. Effects of land cover conversion on surface climate. *Climatic Change* 52, 29–64.
- Bouwman, A.F., 1990. In: *Soils and the Greenhouse Effect. Proceedings of the International Conference on Soils and the Greenhouse Effect*. John Wiley & Sons, Chichester, 575pp.